

Malkekøer 'tænder' på BBK sæd

H.C. Hansen, landskonsulent for kødkvægracerne, og Mogens Stendal, landskonsulent for kødkvægracerne 1981/86

– at dømme efter resultater fra forsøg og praksis burde BBK i højere grad bruges til inseminering af malkekøer for at skabe økonomi i ungtyreproduktionen

Belgisk Blåhvidt Kvæg er indgået i flere danske forsøg, hvor man har vurderet kødkvægracerens kvaliteter ved krydsning på malkekvæg. Resultaterne har understreget BBKs evne til at lave krydsningsdyr, der giver den bedste produktionsøkonomi i kraft af høj tilvækst og høj klassificering af slagtekroppens form.

Stort forsøg underbygger BBKs kvaliteter

Danmarks JordbrugsForskning – dengang Statens Husdyrbrugsforsøg – gennemførte fra 1988 til 1993 det såkaldte krydsnings- og staldtypeforsøg på Egtved Avlsstation for blandt andet at belyse økonomien i produktion af krydsningsungtyre. Morraccer var dels SDM-HF og dels Jersey. Farracer var henholdsvis Simmental, Aberdeen-Angus, Hereford, Piemontese, Blonde d'Aquitaine, Charolais, Limousine og Belgisk Blåhvidt Kvæg. Endvidere indgik den franske, syntetiske race (krydsning), INRA, i forsøget, men resultaterne er ikke taget med i tabel 1, da racen kun var repræsenteret ved en enkelt tyr.

Danmarks JordbrugsForskning konkluderede, at krydsningstyrene har bedre foderudnyttelse, højere slagteprocent og bedre klassificering end renracede ungtyre. Forsøget fastslog endvidere, at ungtrekrydsninger mellem SDM-HF eller Jersey og tyre af Belgisk Blåhvidt Kvæg i forhold til renracede ungtyre af SDM-HF og Jersey gav en merværdi, der var helt i top.

Krydsningsresultater fra praksis

Der er stor effekt af krydsning med Belgisk Blåhvidt Kvæg på malkeracerne. Der er en pæn fremgang i den daglige nettotilvækst, 10-13 procent for RDM-krydsningerne, over 15 procent for SDM-HF krydsningerne samt 27 procent for de ældste jerseykrydsninger og 42 procent for jerseykrydsninger, der slagtes, inden de er 12 måneder gamle. Fremgangen i

Tabel 1. Krydsnings- og staldtypeforsøget. Effekt af krydsningskombination på produktionsegenskaber.

Race	Antal	Daglig tilvækst, g	FE/kg tilvækst	Slagteprocent
Renracet SDM-HF	135	1.307	5,8	52,6
SIM x SDM-HF	19	1.441	5,2	54,6
ANG x SDM-HF	33	1.293	5,6	53,9
HER x SDM-HF	20	1.339	5,6	54,1
PIE x SDM-HF	24	1.252	5,4	57,2
BAQ x SDM-HF	22	1.336	5,2	55,9
CHA x SDM-HF	41	1.398	5,3	54,8
LIM x SDM-HF	23	1.286	5,4	55,9
BBK x SDM-HF	32	1.364	5,1	56,1
Renracet Jersey	58	961	5,6	48,6
PIE x JER	32	1.150	5,6	55,6
BAQ x JER	18	1.218	5,0	54,0
CHA x JER	36	1.331	4,5	52,9
BBK x JER	36	1.236	5,2	54,7

klassificering af slagtekroppens form er for alle tre krydsningskombinationer imponerende, idet BBK løfter klassificeringerne med:

- 3,5 enheder for RDM krydsninger
- Cirka 4,5 enheder for SDM-HF krydsninger
- Cirka 3,8 enheder for jerseykrydsninger.

I tabel 3 og 4 ses resultater fra krydsning af køer af malkeracer med andre kødkvægracer. Enkelte andre racer opnår lige så høje daglige nettotilvækster som BBK, men når der drejer sig om klassificering af slagtekroppens form – og dermed produktionsøkonomien – er Bel-

Tabel 2. Slagteresultater – 'form' samt nettotilvækst, g pr. dag. Ungtyrekrydsninger mellem Belgisk Blåhvidt Kvæg og RDM, SDM-DH, henholdsvis Jersey. Gennemsnit af dyr, slagtet i årene 1999/2003. Data fra Kvægdatabasen.

	RDM x BBK	RDM	Diff.	SDM- DH x BBK	SDM- DH	Diff.	JER x BBK	JER	Diff.
Slagtet, 8-12 måneder gamle									
Alder, mdr.	10,8	10,4	0,4	10,8	10,3	0,5	10,7	10,4	0,3
Slagtet vægt, kg	250	214	36	247	206	41	213	147	66
Form	8,2	4,7	3,5	8,3	3,9	4,4	6,7	2,9	3,8
Nettotilvækst, g/dag	693	613	80	680	591	89	593	418	175
Slagtet, over 12 måneder gamle									
Alder, mdr.	14,4	14,1	0,3	14,4	14,0	0,4	14,3	14,9	-0,6
Slagtet vægt, kg	283	251	32	288	244	44	248	189	59
Form	8,2	4,7	3,5	8,4	3,9	4,5	6,8	3,1	3,7
Nettotilvækst, g/dag	594	542	52	608	526	82	524	384	140

Tabel 3. Slagteresultater – 'form' samt nettotilvækst, g pr. dag og slagtet inden 12 måneders alderen. Ungtyrekrydsninger mellem RDM, SDM-HF og Jersey og forskellige kødkvægracer. Gennemsnit af mindst 25 dyr, slagtet i årene 1999/2003. Data fra Kvægdatabasen.

Morrace: RDM	RDM	RDM x BBK	RDM x SIM	RDM x LIM	RDM x CHA	RDM x HER	RDM x BAQ	RDM x ANG
Form	4,7	8,2	6,9	7,5	-	5,4	-	-
Nettotilvækst, g/dag	613	693	726	705	-	677	-	-
Morrace: SDM-DH	SDM- DH	SDM x BBK	SDM x SIM	SDM x LIM	SDM x CHA	SDM x HER	SDM x BAQ	SDM x ANG
Form	3,9	8,3	6,3	7,0	7,3	5,7	6,9	-
Nettotilvækst, g/dag	591	680	680	666	717	679	696	-
Morrace: Jersey	Jersey	JER x BBK	JER x SIM	JER x LIM	JER x CHA	JER x HER	JER x BAQ	JER x ANG
Form	2,9	6,7	5,5	5,9	6,1	4,3	-	4,8
Nettotilvækst, g/dag	418	593	589	577	647	554	-	566

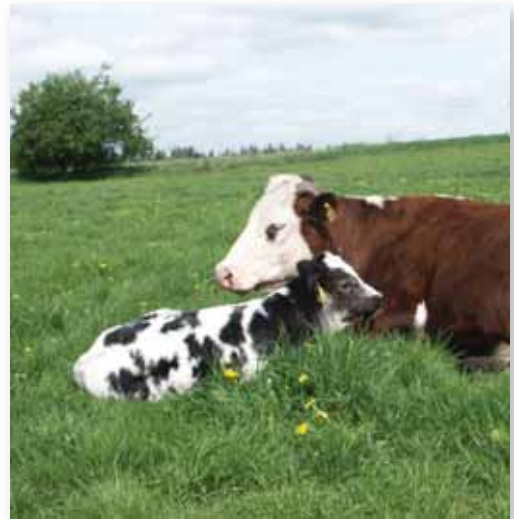
gisk Blåhvidt Kvæg den suverænt bedste race at krydse sine malkekøer med.

Limousine er den mest benyttede race til krydsning på malkekøer, efterfulgt af Simmental. På tredjepladsen – og noget efter i antal – kommer Belgisk Blåhvidt Kvæg. At dømme efter resultaterne fra praksis (tabel 3 og 4) burde Belgisk Blåhvidt Kvæg 'have den gule førertrøje'.

Produktion af ungtyre efter afkobling af oksekødspræmierne

EU-reformen bliver indført i 2005 eller 2006. Reformen betyder afkobling af oksekødsstøtten. Dette bevirker, at alle oksekødspræmier, bortset fra 75 procent af handyrpræmien, udbetales, selvom man ikke opretholder produktionen. Det betyder, at den enkelte producents fremtidige, afkoblede støtte er gennemsnittet af de oksekødspræmier, producenten har opnået i årene 2000 til 2002.

Udbetalingen af den fremtidige støtte kommer til at afhænge af, om producenten ejer eller har lejet lige så megen jord som det areal, han disponerede over, da støtten blev beregnet.

Tyre af Belgisk Blåhvidt Kvæg er også velegnet til kødkvægskøer. Foto: Mogens Stendal.

Fra det år, afkoblingen indføres, stilles der ikke længere krav om et foderareal for at få handyrpræmien udbetalt.

I 2004 har Dansk Kvæg undersøgt økonomien ved produktion af ungtyre efter EU-reformens

Tabel 4. Slagteresultater – 'form' samt nettotilvækst, g pr. dag og slagtet over 12 måneder gamle. Ungtyrekrydsninger mellem RDM, SDM-HF og Jersey og forskellige kødkvægsg racer. Gennemsnit af mindst 25 dyr, slagtet i årene 1999/2003. Data fra Kvægdatabasen.

Morrace: RDM	RDM	RDM x BBK	RDM x SIM	RDM x LIM	RDM x CHA	RDM x HER	RDM x BAQ	RDM x ANG
Form	4,7	8,2	6,4	7,2	7,6	5,1	-	6,0
Nettotilvækst, g/dag	542	594	585	569	645	558	-	601
Morrace: SDM-DH	SDM-DH	SDM x BBK	SDM x SIM	SDM x LIM	SDM x CHA	SDM x HER	SDM x BAQ	SDM x ANG
Form	3,9	8,4	6,4	7,1	7,3	5,4	6,7	5,7
Nettotilvækst, g/dag	526	608	595	579	611	568	607	557
Morrace: Jersey	Jersey	JER x BBK	JER x SIM	JER x LIM	JER x CHA	JER x HER	JER x BAQ	JER x ANG
Form	3,1	6,8	5,5	6,2	5,9	4,5	-	5,0
Nettotilvækst, g/dag	384	524	522	517	523	495	-	535

Tabel 5. Merindtjening ved kønssorteret sæd og brugskrydsning i en SDM-HF besætning på 100 årskøer.

Krydsningskombination	SDM-HF x SDM-HF		SDM-HF x BBK	
Kønssorterede, levedygtige kalve	-		100	
Slagtedyr, køn	Tyre	Kvier	Tyre	Kvier
Slagtedyr, stk.	50	10	60	0
Produktionsværdi, i alt kr.	71.545		149.520	
Merværdi, produktion, i alt kr.	-		77.975	
'Drægtighedsomkostninger', i alt kr.	14.850		44.550	
Meromkostninger, drægtighed	-		29.700	
Merindtjening, kønssorteret sæd, kr. i alt	-		48.275	

implementering, som betyder en handypræmie på 1.170 kroner pr. produceret ungtyr. Beregningerne er foretaget for krydsninger med renracede SDM-HF som mødre og tyre af Belgisk Blåhvidt Kvæg som fædre. I beregningerne af produktionsværdien indgår afregningsværdi, foderomkostninger, diverse variable omkostninger samt værdi af spædekcalve.

Med afregningspriserne i januar 2004 er merværdien ved produktion af en BBK krydsningstyre i forhold til en renracet SDM-HF-tyr beregnet til 1.050 kroner, når en BBK tyr er far. For kvierne er merværdien 1.100 kroner.

Anvendelse af kønssorteret sæd

Der er store perspektiver for dansk kvægavl ved kommercielt at anvende kønssorteret sæd.

Med kønssorteret sæd kan man på insemineringstidspunktet afgøre, hvilke køer og kvier, man ønsker født en kviekalv eller en tyrekalv efter. I besætninger med malkekvæg skal kønssorteret kødkvægssæd bruges til at lave tyrekalve og malkekvægssæd til at lave kviekalve.

I 2004 har Dansk Kvæg beregnet merindtjeningen i en SDM-HF-besætning med 100 årskøer, hvor tyrekalvene har BBK tyre som fædre. I beregningerne er der forudsat født 100 levedygtige kalve pr. år, hvoraf de 40 renracede SDM-HF kviekalve senere indgår som malkekøer i besætningen.

Med rene SDM-HF dyr og uden anvendelse af kønssorteret sæd er produktionsværdien for 50 ungtyre og 10 slagtekvier 71.545 kroner. Produktionsværdien stiger til 149.520 kroner, når der udelukkende anvendes kønssorteret sæd, idet 60 procent af kalvene, svarende til 60 fødte kalve pr. år, fødes efter kønssorteret sæd fra tyre af Belgisk Blåhvidt Kvæg.

Omkostningerne til at opnå drægtighed stiger imidlertid ved kønssorteret sæd. I beregningerne er det forudsat, at almindelig sæd koster 75 kroner pr. dose, og kønssorteret sæd 225 kroner. Der forudsættes anvendt 1,8 insemineringer pr. drægtighed og 1,1 drægtighed pr. ko for at få én levedygtig kalv.

Når sæden kan kønssorteres med 100 procent sikkerhed, viser beregningerne en merindtjening på 48.275 kroner, når meromkostningen til kønssorteret sæd er fratrukket.

I praksis regner man dog kun med 90 procent sikkerhed på kønssortering af "male sæd" og 80 procent sikkerhed på "female sæd". Dette resulterer i en lidt lavere indtjening ved kommerciel anvendelse af kønssorteret sæd i en malkekvægbesætning, end det modelberegningen i tabel 5 viser.

I jerseybesætninger er merværdien ved brug af kønssorteret sæd endnu større end i besætninger med SDM-HF.